

Michael Laczynski

Die Presse: Vasakparteide liidule Syriza ennustatakse häid võimalusi Kreeka parlamendivalimiste võitmiseks järgmisel pühapäeval. Parteijuht Alexis Tsipras lubab valijatele visata ELiga kokku lepitud säästukava üle parda, kuid jääda samal ajal euroalasse. Mida Teie sellest valimislubadusest arvate?

Toomas Hendrik Ilves: Alustuseks kõigepealt järgmist: meie SKT inimese kohta on Kreeka omast väiksem, keskmine kuusissetulek on 10–15 protsenti allpool Kreeka miinimumpalka, pensionidest üldse rääkimata. Tallinnas asuv parlament hääletas sellest hoolimata kolmeneljandikulise häälteenamusega Euroopa päästekava poolt, kuigi küsitlused näitasid, et 75 protsenti eestlastest on selle vastu. Meie poliitikud käitusid vastutustundlikult ja solidaarselt, aga pikemas perspektiivis ei ole demokraatia seisukohalt vastuvõetav, et vaene riik aitab rikkama hädast välja. Valijad ei aktsepteeri seda.

Te räägite vaesest Eestist, aga praegu on see rikas Saksamaa, kelle poole igalt poolt Euroopast nõudmistega pöördutakse.

Vastuküsimus: kas usute, et Saksa valijad väljendavad oma usaldust valitsuse vastu, kes sellistele nõudmistele järele annab?

Tõenäoliselt mitte.

Ja just selles peitub asja konks. Ma ei saa loomulikult Saksamaa eest rääkida, aga see, mida ma Saksamaa meediast välja loen, on see, et avalik arvamus on üha enam edasise abi andmise vastu.

Kasvavat rahulolematust Lõuna-Euroopa olukorra üle ei väljendata mitte üksnes Eestis ja Saksamaal, vaid ka Skandinaavias, Baltimaades või Poolas. Kas elame praegu läbi ELi jagunemist põhja- ja lõunablokiks?

Ma ei oleks selles nii kindel. Mõningates Lääne-Euroopa riikides esineb ikka veel arrogantset hoiakut oletatavasti primitiivse ja ignorantse Ida suhtes. On päris frustreeriv, kui järgid kõiki mängureegleid ja pead seejärel kogema, et just need, kes on sind halvustavalt kohelnud, reegleid rikuvad.

Aga kas see pole vana konflikt, millest Te siin räägite? Ida-Euroopa riikide meediakajastus on praegu lõppude lõpuks hea, erinevalt ülemäärastes võlgades lõunariikidest.

Ei, üldse mitte, see lõhe ei ole veel kaugeltki ületatud. Vaadake ometi ELi põllumajanduspoliitikat. Kuidas seletada seda, et meil on ühelt poolt ühtne traktorite, külviseemne ja väetiste siseturg ning teiselt poolt saavad ELi vanad liikmed Brüsselist baltimaalastest kolm korda suuremaid põllumajandustoetusi? Või tõsiasi, et ELi diplomaatilises teenistuses ei ole idaeurooplased peaaegu üldse esindatud? Vastab küll tõeale, et Poolasse ja Eestisse suhtutakse praegu hästi – aga see on nii ainult seepärast, et meedias kajastatakse eelistatult ebatavalist. Ja vastutustunne rahaasjades tundub olevat neil päevil ebatavaline voorus. Kahjuks.

Te niisiis ei usu, et võlakriis toob liidus endaga kaasa uue suunitluse?

Sama mõttelaadiga riigid räägivad igal juhul üksteisega rohkem kui varem. Mõttelaad ei lange antud juhul siiski kokku institutsionaalse korraldusega – ja see on selge probleem. Raske on rääkida kahekiiruselisest Euroopast, kui ühelt poolt on euroalas liikmeid, kelle finantskäitumisel ei ole vähimatki tegemist kokkulepitud reeglitega, ja teiselt poolt jäävad sellised riigid nagu Poola väljapoole, kuigi neil on eelarvepoliitikas Saksamaa või Soomega rohkem ühist kui mõningatel euroala riikidel.

Kas Teil on tunne, et alates võlakriisi puhkemisest on Teie arvamusel Euroopa organites rohkem kaalu?

Minu omal kindlasti mitte, olen ju ainult riigipea. Aga Eesti rahandusministrit kuulatakse varasemast tähelepanelikumalt.

Alates finantskriisi puhkemisest 2008. aastal on Eesti ja Läti säästnud sellise karmuse ja järjekindlusega, mis tundub Lõuna-Euroopas mõeldamatu. Kas Lõuna on reformide jaoks liiga mandunud?

Ausalt öeldes ma ei tea seda. Igal juhul ei läheks ma nii kaugele, et kellelegi mandumist ette heita. Meie Eestis oleme arvamusel, et edasiliikumiseks on tarvis tõsiseid reforme. Kui finantskriis 2008. aastal algas, ei olnud meil võimalust Euroopa Keskpangalt abi küsida. Meil ei olnud muud valikut kui kärpida väljaminekuid. Et valijad seejärel valitsuse ametisse tagasi valisid, näitab, et laialt levinud tees, et valijad ei toeta säästumeetmeid, on väär. Aga võib-olla on see ka õige ja meie, eestlased, oleme lihtsalt veider rahvas.

Prantsusmaa uus president François Hollande näeb kokkuhoiu ja majanduskasvu vahel vastuolu. Kas jagate seda arvamust?

Ei, see on kategooriate segiajamine. Kokkuhoid on poliitiline vahend ja majanduskasv on tulemus. Säästupoliitika võib samamoodi majanduskasvule viia nagu Keynesi stiimul. Selle kohta on piisavalt argumente, et Eesti säästuprogramm oli pikas plaanis kasvupoliitika. Ma ei saa tõsiselt võtta väidet, et säästmine ja majanduskasv üksteist välistavad.

Ja kuidas saab euroala oma kriisi ületada?

Mängureeglitest kinni pidades. Nõudeid, et puudujäägi piir peab olema 3 protsenti ja võla ülempiir 60 protsenti SKTst, ei ole ju välja mõelnud mingid peast segased teadlased

Frankfurdis. Teame, et kui riigivõlg ületab teatud piiri, käivitub allakäiguspiraal. See on empiirilisel tõestatud. Oleme hea meelega nõus nende reeglite kohandamise üle läbirääkimisi pidama. Ei tohi aga nii olla, et eeskirjad võetakse vastu, aga nendest ei peeta kinni. Seda ei saa valijarahvale Eestis – ega mujal – maha müüa.

Kas peate Maastrichti võla- ja puudujäägikriteeriumide täitmisele rõhumist realistlikuks? Enamik ELi riike on nendest lõppude lõpuks valgusaastate kaugusel.

Jah, aga just seepärast olemegi nii suures hädas, et nendest lubadustest ei ole kinni peetud. Seetõttu on meil usaldusprobleem. Kuidas võiks välja näha konkreetne tee kriisist välja, ei oska ma Teile öelda, ma ei ole majandusteadlane. Aga ma tean, et mida kauem see olukord kestab, seda väiksemaks muutub poliitiline mänguruum riikides, mis ei ole ülemäära võlgades. Oma valijatele pole seletuse võlgu mitte üksnes Kreeka ja Hispaania poliitikud. Nad on seda ka Saksamaal. Kreekast on ikka ja jälle kuulda, et troika (EL, EKP ja valuutafond – märkus) säästunõuded olevat ebademokraatlikud. Aga kui demokraatlik on Saksamaalt raha nõuda, arvestamata Saksa valijatega?

Tagasi Kreeka juurde: kui Syriza peaks võitma ja oma valimislubaduse ellu viima, kuidas reageerib sellele euroala liige Eesti?

Arvan, et kui uus valitsus peaks kokkuleppest lahti ütleva, tekib probleeme Euroopa reaktsioonist olenemata. Kapital hakkab Kreekast kiiresti välja liikuma ja lõpuks peab Ateena raharinglust piirama – ja rikkuma seega ELi aluslepinguid. Oleks vale arvata, et euroala ülejäänud liikmetel pruugib vaid nõusolevalt noogutada ja kriis ongi lahendatud.

See tähendab, et kui Syriza valimised võidab, ei ole protsessi enam võimalik peatada.

Selle küsimusega peaksite pöörduma pigem Financial Timesi ekspertide poole. Nemad võib-olla teavad vastust. Mina ei ole pankur.

Artikkel Die Presse [veebilehel](#) .